

Project Number: 2016-1-FR01-KA201-024133

Pagrindimas

Įvadas

1 – Migracijos srautų samprata ir poveikis švietimui

- 1.1. Pagrindinių migracijos srautų Europoje tendencijų analizė
- 1.2. Migracijos srauto įtakos ugdymo aplinkai statistiniai duomenys ir analizė
- 1.3. ES švietimo daugiakultūroje aplinkoje politika

2 – Skirtybės mokykloje (IHR tyrimo rezultatai)

- 2.1. Apklausos anketų metodika
- 2.2. Skirtybės mokytojų akimis
- 2.3. Skirtybės moksleivių akimis
- 2.4. Baigiamosios pastabos

3 – ES lygiu vykdomų įtraukimo mokykloje projektų apžvalga

- 3.1. Eurydice
- 3.2. Vykdomų projektų apžvalga ir geriausių praktikų atranka

Įvadas

Šiandien į Europos mokyklas patenka vis daugiau užsienio studentų, ypač migrantų (iš ES nepriklausančių), Europos klasių. Mokytojai staiga susiduria su skirtingų tautybių, kultūrų ir mokymosi stilių mokiniais...

Šis įvadinis modulis pirmiausia apibūdina istorinį migracijos Europoje kontekstą ir jo poveikį švietimo aplinkoje.

Tada remiantis projekto partnerių atlikto tyrimo rezultatais parodoma, kaip šiandien mokytojai ir studentai supranta šią įvairovę projekto partnerių šalyse.

Galiausiai, pateikiama įvairių mokyklų įvairių šalių įgyvendintų projektų apžvalga siekiant, kad švietimas būtų labiau įtraukiantis.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Project Number: 2016-1-FR01-KA201-024133

1 – Migracijos srautų samprata ir poveikis švietimui

Šiame skyriuje apžvelgiama dabartinė migracijos į Europą padėtis, remiantis Europos ir tarptautinėmis apklausomis bei ataskaitomis, pradedant nuo pagrindinių tendencijų per pastaruosius šešiasdešimt metų, o vėliau sutelkiant dėmesį į jų reikšmę švietimo srityje.

1.1 Pagrindinių migracijos srautų Europoje tendencijų analizė

2014 m. Tarptautinės migrantų dienos metu Eurostatas (ES statistikos tarnyba) nurodė, kad mažiau nei 7 proc. (Apie 35 milijonai žmonių) ES valstybėse narėse gyvenančių žmonių yra užsienio piliečiai; 60% jų buvo ne ES piliečiai.

Remiantis Eurostato duomenimis, migracijai įtaką daro ekonominių, politinių ir socialinių veiksnių derinys migranto kilmės šalyje (išvykimo priežastys) arba paskirties šalyje (pritraukimo poveikis).

Istoriškai susiklostė, kad santykinė ekonominė gerovė ir politinis stabilumas Europos Sąjungos, atrodo, turėjo didelį poveikį imigrantų pritraukimui.

Tiesa, nuo 1950-ųjų metų Europoje vyko keli dideli migracijos srautai: darbo migracija ir Europos atsistatymas po karo, ekonominė krizė aštunto dešimtmečio viduryje (po anglies dioksido kainos augimo 1973 m.), didėjantys pabėgėlių, prieglobsčio prašytojų ir etninių mažumų srautai nuo devinto dešimtmečio pabaigos (po regioninių konfliktų, tokių kaip pilietinis karas buvusioje Jugoslavijoje, Sovietų Sąjungos skilimas ir sienų atvėrimas), ir galiausiai atgalinė darbo migracija su įdarbinimo „pirmenybe“ kvalifikuotiems darbuotojams ir laikinos migracijos nuo 1990-ųjų.

Dabartinė pabėgėlių krizė, prasidėjusi 2010 m., yra naujausias didelis migracijos srautas. Jis sustiprėjo 2015–2016 m., tapo masiniu reiškiniu. Per pastaruosius dvejus metus į ES atvyko daugiau nei du milijonai pabėgėlių ir migrantų, dauguma jų pabėgo nuo endeminių konfliktų (Sirija, Irakas ar Afganistanas).

Ši migracijos įtampa neturi precedento. Tai yra didžiausias gyventojų išvykimas po Antrojo pasaulinio karo. Tik 2016 m. ES valstybės narės suteikė prieglobstį daugiau kaip 700 000 prašytojų (Eurostato duomenimis).

Perspektyvine analizė, kurią 2008 m. birželio mėn. atliko *ACF International (Action Against Hunger „Veiksmai prieš badą“)* ir *IRIS (Institut de relations internationales et stratégiques)*, nustatė keturis migracijos krizės raidos per ateinančius dvejus metus scenarijus: Europos nesutarimas (nėra integruoto ir koordinuoto atsakymo, dėl to ES taptų neprognozuojama ir santykinai neveiksminga), „Europos tvirtovė“ (veiksmai koordinuoti, bet protekcionistine tvarka), Atviros užtvankos (kaimyninėse krizių ir tranzito šalių valstybėse negali būti migracijos srautų); Naujas susitarimas (solidarumas, ilgalaikis sprendimai, bendradarbiavimas pirmosiose prieglobsčio šalyse ir geresnis migrantų valdymas).

Toje pačioje ataskaitoje nurodoma, kad nors dauguma atvykusių į Europą migrantų išgyvena nuolatinį konfliktą, pagrindinės jų judėjimo priežastys yra tokios pat kaip ir kitų migrantų į Europą: nesaugumas, sukiamas ginkluoto užsienio agentų įsikišimo, vyriausybės nesugebėjimas užtikrinti minimalią ekonominę plėtrą, stichinės nelaimės, kurias sustiprina atsparumo trūkumas, politinės represijos ir autoritarizmas.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Project Number: 2016-1-FR01-KA201-024133

Internetiniai ištekliai

Eurostat newsrelease

(<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7113991/3-18122015-BP-EN.pdf/d682df12-8a77-46a5-aaa9-58a00a8ee73e>)

2014 m. ES valstybėse narėse gyvenantys užsienio piliečiai

Migration and migrant population statistics

(http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics/fr)

ES statistiniai duomenys apie tarptautinę migraciją, nacionalinių ir nenacionalinių piliečių populiaciją ir duomenys apie pilietybės įgijimą –2017 m. kovo mėn

The economic and social aspects of migration

(<http://www.oecd.org/migration/mig/15516948.pdf>)

Pokyčiai ir iššūkiai: Europa ir migracijos nuo 1950 m. iki dabarties - 2003 m. sausio mėn.

Eurostat newsrelease

(<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/8001715/3-26042017-AP-EN.pdf/05e315db-1fe3-49d1-94ff-06f7e995580e>)

Sprendimai dėl prieglobsčio ES 2016 m.

Responding to the Migrant Crisis: Europe at a Juncture

(<http://www.iris-france.org/wp-content/uploads/2016/07/RAN-Responding-to-the-Migrant-Crisis-FINAL.pdf>)

Ši ataskaita apibūdina pagrindines krizės varomąsias jėgas ir pateikia keturis galimus scenarijus, kaip situacija bus vykdoma iki 2018 m

DG Migration and Home Affairs

(http://ec.europa.eu/info/departments/migration-and-home-affairs_en)

Šis Komisijos departamentas yra atsakingas už ES migracijos ir vidaus reikalų politiką.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Project Number: 2016-1-FR01-KA201-024133

1.2. Migracijos srauto įtakos ugdymo aplinkai statistiniai duomenys ir analizė

UNICEF (Jungtinių Tautų Vaikų fondas) savo 2016 m. ataskaitoje nurodė, kad nuo 2010 iki 2015 m. pabėgėlių vaikų skaičius padidėjo daugiau nei 77 proc., ir šis skaičius nemažės. „Beveik 1 iš 200 vaikų pasaulyje yra vaikas pabėgėlis!“

„Kas trečias prieglobsčio Europoje prašytojas yra vaikas“, - apie 2015-uosius ir 2016-uosius metus kalbėjo Migracijos, vidaus reikalų ir pilietybės komisaras Dimitris Avramopoulos.

2015 m. ES valstybėse narėse buvo pateikta daugiau nei 96 000 prašymų suteikti prieglobstį nelydimiems nepilnamečiams iš užsienio. Pasak Eurostato, tai precedento neturintis skaičius.

Kokia vaikų ir jaunimo migracijos srautų įtaka švietimo aplinkai?

Per Oslo Švietimo plėtros aukščiausiojo lygio susitikimą (2015 m. liepos mėn.) ekspertai nurodė, kad 35-iose krizės paveiktose šalyse šiuo metu 65 milijonai 3–15 metų amžiaus vaikų yra labiausiai tiesiogiai paveikti, jiems gresia ugdymo sutrikimas, nutraukimas ir bloga kokybė, lydimi kitų psichosocialinių ir saugumo problemų.

Panašiai ir 2013 m. atliktas Europos Komisijos tyrimas parodė, kad *naujai atvykę migrantų vaikai dažniau susiduria su segregacija ir patenka į mažiau išteklių turinčias mokyklas. [...] Tai lemia ugdymo nepakankamumą ir didelę tikimybę, kad vaikai anksti paliks mokyklą.*

Eurostato Migrantų integracijos ir švietimo 2014 metų rodikliai patvirtina šią analizę:

- Ketvirtadalis 18–24 metų amžiaus ne ES piliečių mokyklą paliko anksčiau laiko. Ne ES piliečiai daugiau nei du kartus dažniau nei ES piliečiai anksti palieka mokyklą.
- Daugiau nei 20 proc. jaunų ne ES piliečių nei mokosi, nei dirba. "NEET" (*Not in Education, Employment or Training* „ne švietimas, užimtumas ar mokymai“) lygis atitinka skaičių 15–24 metų amžiaus gyventojų, kurie nėra įdarbinti ir nėra įtraukti į tolesnį išsilavinimą ar mokymus.
- Žemas išsilavinimo lygis vyrauja tarp ES gyvenančių ne ES gyventojų

EBPO 2015 m. besimokančių mokykloje imigrantų ataskaita parodė, kad prieš pastarąjį migrantų antplūdį organizacijos valstybėse narėse moksleivių imigrantų skaičius jau buvo padidėjęs (nuo 2003 iki 2012 m. 15-mečių imigrantų moksleivių procentas išaugo nuo 9 % iki 12 %) ir dėl šio padidėjimo priimančiųjų bendruomenių švietimo standartai nebuvo sumažinti.

Šiuo aspektu PISA 2012 m. tyrimas (EBPO tarptautinio studentų vertinimo programa) rodo, kad nėra jokio ryšio tarp imigrantų moksleivių švietimo sistemoje procento ir jų veiklos rezultatų.

Vis dėlto EBPO ataskaitoje nustatyta, kad daugelis mokytojų kai kuriose šalyse mano, kad jiems reikia daugiau profesinio pasirengimo mokyti daugiakultūroje ar daugiakalbėje aplinkoje.

Ne visos mokyklos yra vienodai pasirengusios ir įrengtos dirbti su daugiakultūremis moksleivių populiacijomis. Tai ypač pasakytina apie Prancūziją ir Belgiją, kur daugiau mokyklų deklaruoja, kad etninė įvairovė trukdo mokytis. Tai rodo, kad šios mokyklos turi pradėti vertinti etninius skirtumus kaip mokymosi šaltinį, o ne kaip trukdį.

EBPO ataskaitoje daroma išvada, kad moksleivių imigrantų sėkmė mokykloje priklauso ne tik nuo jų požiūrio, socialinės ekonominės padėties ir ankstesnės mokyklos istorijos, bet ir nuo *priimančiosios šalies švietimo*

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Project Number: 2016-1-FR01-KA201-024133

sistemos kokybės ir imlumo, ką taip pat pabrėžia ir Europos mokslininkai.

Internetiniai ištekliai

Uprooted: the growing crisis for refugee and migrant children

(https://www.unicef.org/publications/files/Uprooted_growing_crisis_for_refugee_and_migrant_children.pdf)

UNICEF ataskaita apie migrantų ir pabėgėlių vaikus visame pasaulyje – 2016 m. rugsėjis

Education in emergencies and protracted crises. Toward a strengthened response

(<https://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/odi-assets/publications-opinion-files/9714.pdf>)

Orientacinis dokumentas Oslo aukščiausiojo lygio susitikimui švietimo srityje - 2015 m. birželis

Migrant children more likely to end up in poor schools, report says

(http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-323_en.htm)

Naujai atvykusių migrantų vaikų paramos nacionalinės politikos kryptių tyrimas – 2013 m.

Proportion of early school leavers in the EU notably higher for non-EU citizens than for nationals

(<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/6943082/3-21082015-AP-EN.pdf/d0985d4e-8c33-41bf-b078-21ba6e42d6e7>)

Migrantų integracija – 2014 m. švietimo rodikliai

Migrant integration statistics – education

(http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migrant_integration_statistics_-_education)

ES statistika apie švietimą kaip migrantų integracijos priemonę – 2016 m. balandžio mėn. duomenys

Immigrant Students at School – Easing the Journey towards Integration

(<http://www.oecd.org/education/immigrant-students-at-school-9789264249509-en.htm>)

EBPO migrantų išsilavinimo apžvalga – visa ataskaita – 2015 m.

PISA 2012 Results in Focus

(<https://www.oecd.org/pisa/keyfindings/pisa-2012-results-overview.pdf>)

Ką 15-kos metų moksleiviai žino ir ką jie gali padaryti su tokiais žiniomis – EBPO 2014m.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Project Number: 2016-1-FR01-KA201-024133

1.3 ES švietimo daugiakultūrinėje aplinkoje politika

Švietimas tarptautinių institucijų yra laikomas ketvirtuoju humanitarinės pagalbos „stulpu“ greta maisto, būsto ir sveikatos. Teisingas ir lygiavertis švietimo prieinamumas yra apibrėžtas Tarptautiniame ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių pakte ir Tarptautinėje vaiko teisių konvencijoje.

Kaip švietimo sistema gali padėti imigrantams integruotis į naują bendruomenę?

Europos Komisijos 2013 m. atliktoje studijoje pabrėžiama mokyklos savarankiškumo svarba ir holistinis požiūris į edukacinę pagalbą naujiems migrantų vaikams; tai apima kalbinę ir akademinę paramą, tėvų ir bendruomenės įtraukimą bei tarpkultūrinį ugdymą.

2009 m. Eurydice apklausa dėl imigrantų vaikų integravimo į Europos mokyklas (po 2008-ųjų – Europos kultūrų dialogo metų) parodė, kad:

- Būtinios priemonės užtikrinti, kad informacija tarp mokyklų ir imigrantų šeimų būtų perduodama efektyviai, ypač kitomis nei mokykloje vartojama kalbomis. Pavyzdžiui, rašytinę informaciją apie mokyklos sistemą skelbti imigrantų šeimų gimtąja kalba, naudoti vertėjų žodžiu paslaugomis įvairiose mokyklos gyvenimo situacijose ir paskirti konkrečius asmenis, atsakingus už ryšius tarp imigrantų mokinių, jų šeimų ir mokyklos.
- Gimtosios kalbos mokėjimas yra ypač svarbus imigrantų mokiniams. Jis gali padėti mokiniams greičiau išmokti mokomąją kalbą ir taip skatinti jų vystymąsi visose srityse.

Panašios švietimo politikos rekomendacijos pateikiamos ir EBPO 2015 m. ataskaitoje apie imigrantų mokinius mokykloje:

- Kalbos mokymą pradėti kuo anksčiau
- Siūlyti paramą ir patarimus tėvams imigrantams bei aukštos kokybės ikimokyklinio ugdymo programas
- Skatinti visus mokytojus pasirengti skirtingoms klasėms
- Vengti imigrantų moksleivių koncentracijos nepalankioje padėtyje esančiose mokyklose
- Vengti grupavimo pagal gebėjimus, kurso kartojimo ir stebėjimo kaip švietimo politikos
- Pabrėžti kultūrinės įvairovės galimybes

2015 m. studijoje, paskelbtoje Prancūzijos Pedagogikos žurnale (*Journal of Pedagogy*), nustatyta, kad imigrantų moksleiviai susiduria su skirtingais sunkumais, priklausomai nuo valstybės, kurioje jie mokosi, o tai rodo, kad didelę įtaką mokymosi nelygybei turi nacionalinė švietimo politika. Pavyzdžiui, diskriminacijas Prancūzijos mokyklose dažniausiai lemia nepakankamas mokyklos valdymas ir švietimo paslaugų pablogėjimas, o Vokietijoje jos aiškinamos skirtinga mokinių socialine padėtimi. Tyrimo pabaigoje rekomenduojama analizuoti švietimo paslaugų, teikiamų imigrantams ir/ar sunkumų patiriantiems mokiniams, kokybę ir kiekį, ir bendradarbiauti Europos šalims, kurios gali mokytis vienos iš kitų rengdamos švietimo politiką.

2011 m. Europos Tarybos pateiktoje ataskaitoje apie sugyvenimą, įvairovę ir laisvę Europoje buvo pateiktos kelios rekomendacijos dėl švietimo, tarp kurių buvo skatinimas taikyti neoficialius švietimo metodus ir rengti suaugusių imigrantų mokymosi programas (kad užkirstų kelią žinių stygiui pereiti kartos į kartą).

2016 m. ekspertų grupės NESET II ataskaita „Lygybės ir įtraukties politika ir praktika švietime ir per švietimą“ remiasi 2013 m. apklausa. Joje rekomenduojama užtikrinti įtraukųjį ugdymą ir teikti paramą migrantų ir etninių mažumų vaikams, skatinti ir remti šeimų ir vietos bendruomenių dalyvavimą.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Project Number: 2016-1-FR01-KA201-024133

Galiausiai Paryžiaus deklaracija, pasirašyta 2015 m. kovo mėn. po teroro išpuolių ir smurtinio ekstremizmo, kuris pastaraisiais metais sukrėtė Europą, dar kartą patvirtino pilietiškumo svarbą ir bendras vertybes – laisvę, toleranciją ir nediskriminavimą per švietimą.

Švietimo ministrai įsipareigojo stiprinti savo veiksmus šiose skirtingose srityse ir bendradarbiauti bei koordinuoti veiklas, keistis patirtimi ir užtikrinti, kad geriausiomis idėjomis ir praktikomis būtų galima dalytis visoje Europos Sąjungoje.

Internetiniai ištekliai

Tarptautinis ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių paktas

(<http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CESCR.aspx>)

13 straipsnis gina kiekvieno asmens teisę į mokslą ir vienodas galimybes įgyti išsilavinimą visuose lygiuose.

Tarptautinė vaiko teisių konvencija

(<http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CRC.aspx>)

28 straipsnyje pripažįstama vaiko teisė į mokslą ir valstybės skatinamos padaryti ją prieinamą visiems.

Migrant children more likely to end up in poor schools, report says

(http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-323_en.htm)

Tyrime nagrinėjamos naujai atvykusių migrantų vaikų paramos nacionalinės politikos kryptys 2013 m.

Integrating Immigrant Children into Schools in Europe

(http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/101EN.pdf)

Bendravimas su imigrantų šeimomis ir vaikų migrantų paveldo kalbos mokymas. „Eurydice“ tyrimas 2009 m.

Immigrant Students at School – Easing the Journey towards Integration

(<http://www.oecd.org/education/immigrant-students-at-school-9789264249509-en.htm>)

EBPO migrantų išsilavinimo apžvalga – visa ataskaita – 2015 m.

Felouzis, G. & Fouquet-Chauprade, B. (2015). Les descendants d'immigrés à l'école : Débats, questions et perspectives. *Revue française de pédagogie*, 191, (2), 5-10. (<http://www.cairn.info/revue-francaise-de-pedagogie-2015-2-page-5.htm>)

Prancūzijos mokslinis darbas apie imigrantų vaikus mokykloje – 2015 m.

Vivre ensemble : Conjuguer diversité et liberté dans l'Europe du XXIe siècle

Report on cohabitation, diversity and liberty in Europe from the Council of Europe - 2011

(<https://rm.coe.int/1680720ed1>) (versija prancūzų kalba)

Policies and Practices for Equality and Inclusion in and through Education

(http://nesetweb.eu/wp-content/uploads/2015/08/AR1_2015.pdf)

ES sukurtas NESET II tinklas (nepriklausomi ekspertai, dirbantys švietimo ir mokymo socialinėje dimensijoje) – 2016 m.

Promoting Citizenship and the Common Values of freedom, tolerance and non-discrimination through education

(https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/images/1/14/Leaflet_Paris_Declaration.pdf)

Švietimo politikos pokyčių Europoje po 2015 m. kovo 17 d. Paryžiaus deklaracijos spžvalga – 2016 m.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Project Number: 2016-1-FR01-KA201-024133

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Project Number: 2016-1-FR01-KA201-024133

2 – Skirtybės mokykloje (IHR tyrimo rezultatai)

Pagal „I Have Rights“ projektą šešiose partnerysčių šalyse (Belgijoje, Prancūzijoje, Graikijoje, Italijoje, Lietuvoje ir Portugalijoje) buvo atlikta apklausa apie mokinių ir mokytojų žinias ir požiūrį į žmogaus teises ir kultūrinės įvairovės problemas, ypač mokykloje. Anketą užpildė 802 mokytojai / mokyklos darbuotojai ir 2988 mokiniai. Tyrimą atliko projekto partneriai per pirmus 2017 m. mėnesius, o jų rezultatai buvo apžvelgti šešiose nacionalinėse ataskaitose ir apibendrinti vienoje tarptautinėje ataskaitoje.

2.1 Apklausos anketų metodika

Per pirmąjį tarpvalstybinį projekto susitikimą nuspręsta, kad visose šešiose šalyse bus sudarytas tas pats klausimynas. Projekto mokslinis koordinatorius – Sienos universitetas – pateikė pirmą klausimų rinkinį, kuris buvo aptartas, pritaikytas ir galiausiai patvirtintas visų projekto partnerių. Anketų analizei palengvinti klausimai dažniausiai yra uždarojo tipo (taip ar ne, daug pasirinkimų, rūšiavimas, reitingavimas...). Atvirieji klausimai palikti tik tokioms temoms kaip kalbos, kilmė ir išsilavinimas.

Klausimynai suskirstyti į tris pagrindines dalis:

- Asmeniniai duomenys

Klausimynai yra anoniminiai; neprašoma nurodyti ir mokyklos pavadinimo. Šioje dalyje renkami tokie duomenys kaip lytis, amžius, kilmė, kalbos žinios, išsilavinimas, patirtis (mokytojams), pažintis su užsieniečiais... Mokinių anketoje dar yra klausimų apie šeimą (tėvų kilmė ir tautybė, jų išsilavinimas...).

- Tarpkultūriniai įgūdžiai

Skyrius apie mokinių ir mokytojų žinias ir požiūrį į skirtybes ir daugiakultūriškumą. Ar jie bendrauja su iš kitos šalies kilusiais žmonėmis? Kokiomis aplinkybėmis? Kaip jiems sekasi? Kaip jie jaučiasi dėl imigrantų buvimo? Ar jie diskutuoja apie rasizmą mokykloje? Internetė?

- Teisės

Klausimai apie Vaikų teisių konvencijos žinias, smurtą mokykloje ir patyčias, vaikų pažeidžiamumą (ypač tik mokykloje), kaip mokiniai jaučiasi mokykloje...

Šeši partneriai susisieki su mokyklomis ir švietimo vadybininkais savo šalyse, kad paaiškintų klausimyno tikslą. Kad pasiektų kuo didesnę auditoriją klausimynai buvo pateikti ir kaip *Word* dokumentai, ir internete kaip *Google* forma. Kiekvieno partnerio rezultatų analizė atlikta naudojant *Google* formą. Anketas turėjo užpildyti 500 mokinių ir 150 mokytojų (ir mokyklos darbuotojų) kiekvienoje šalyje.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Project Number: 2016-1-FR01-KA201-024133

Interneto ištekliai

Human Rights and Intercultural issues in Partners' Countries

[\(\[http://ihaverights.pixel-online.org/files/reports/EU_Report.pdf\]\(http://ihaverights.pixel-online.org/files/reports/EU_Report.pdf\)\)](http://ihaverights.pixel-online.org/files/reports/EU_Report.pdf)

Bendra IHR dalyvių ataskaita, sudaryta iš šešių nacionalinių ataskaitų (Belgijos, Prancūzijos, Graikijos, Italijos, Lietuvos ir Portugalijos).

Human Rights and Intercultural issues in Belgium

[\(\[http://ihaverights.pixel-online.org/files/reports/BE_Report.pdf\]\(http://ihaverights.pixel-online.org/files/reports/BE_Report.pdf\)\)](http://ihaverights.pixel-online.org/files/reports/BE_Report.pdf)

Inforef ataskaita apie Belgijos mokyklų įtraukimą į IHR projektą, atvejo studijos ir geroji patirtis Belgijoje daugiakultūriškumo srityje bei Belgijos moksleivių ir mokytojų apklausos rezultatai.

Human Rights and Intercultural issues in France

[\(\[http://ihaverights.pixel-online.org/files/reports/FR_Report.pdf\]\(http://ihaverights.pixel-online.org/files/reports/FR_Report.pdf\)\)](http://ihaverights.pixel-online.org/files/reports/FR_Report.pdf)

RenaSup ataskaita apie Prancūzijos mokyklų įtraukimą į IHR projektą, atvejo studijos ir geroji patirtis Prancūzijoje daugiakultūriškumo srityje bei Prancūzijos moksleivių ir mokytojų apklausos rezultatai.

Human Rights and Intercultural issues in Greece

[\(\[http://ihaverights.pixel-online.org/files/reports/EL_Report.pdf\]\(http://ihaverights.pixel-online.org/files/reports/EL_Report.pdf\)\)](http://ihaverights.pixel-online.org/files/reports/EL_Report.pdf)

Salonikų Aristotelio universiteto ataskaita apie Graikijos mokyklų įtraukimą į IHR projektą, atvejo studijos ir geroji patirtis Graikijoje daugiakultūriškumo srityje bei Graikijos moksleivių ir mokytojų apklausos rezultatai.

Human Rights and Intercultural issues in Italy

[\(\[http://ihaverights.pixel-online.org/files/reports/IT_Report.pdf\]\(http://ihaverights.pixel-online.org/files/reports/IT_Report.pdf\)\)](http://ihaverights.pixel-online.org/files/reports/IT_Report.pdf)

Sienos universiteto ataskaita apie Italijos mokyklų įtraukimą į IHR projektą, atvejo studijos ir geroji patirtis Italijoje daugiakultūriškumo srityje bei Italijos moksleivių ir mokytojų apklausos rezultatai.

Human Rights and Intercultural issues in Lithuania

[\(\[http://ihaverights.pixel-online.org/files/reports/LT_Report.pdf\]\(http://ihaverights.pixel-online.org/files/reports/LT_Report.pdf\)\)](http://ihaverights.pixel-online.org/files/reports/LT_Report.pdf)

Klaipėdos universiteto ataskaita apie Lietuvos mokyklų įtraukimą į IHR projektą, atvejo studijos ir geroji patirtis Lietuvoje daugiakultūriškumo srityje bei Lietuvos moksleivių ir mokytojų apklausos rezultatai.

Human Rights and Intercultural issues in Portugal

[\(\[http://ihaverights.pixel-online.org/files/reports/PT_Report.pdf\]\(http://ihaverights.pixel-online.org/files/reports/PT_Report.pdf\)\)](http://ihaverights.pixel-online.org/files/reports/PT_Report.pdf)

Ius Gentium Conimbrigae ataskaita apie Portugalijos mokyklų įtraukimą į IHR projektą, atvejo studijos ir geroji patirtis Portugalijoje daugiakultūriškumo srityje bei Portugalijos moksleivių ir mokytojų apklausos rezultatai.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Project Number: 2016-1-FR01-KA201-024133

2.2 Skirtybės mokytojų akimis

Dauguma respondentų yra piliečiai, kurių nedidelė dalis yra užsienio kilmės. Daugelis jų kalba kitomis kalbomis. Visose šalyse pastebimas didelis mokytojų lyčių skirtumas: trys ketvirtadaliai respondentų yra moterys. Didžioji mokytojų ir mokyklos darbuotojų dalis yra nuo 35 iki 60 metų amžiaus, o jaunesnių (gimusių po 1990 m.) yra mažuma. Dauguma jų turi aukštojo mokslo laipsnį, dažniausiai magistro laipsnį. Jie taip pat turi 15–25 ir daugiau metų patirtį, tik Belgijoje ir Prancūzijoje yra daugiau jaunų mokytojų. Galiausiai, nors paprastai moko tame pačiame lygmenyje, mokytojai neretai keičia miestus Prancūzijoje, Graikijoje ir Portugalijoje.

Pasak mokytojų ir mokyklos darbuotojų, pagrindiniai švietimo tikslai yra, pirmiausia, suteikti pagrindinių žinių, tada ugdyti kiekvieno mokinio gebėjimus, pilietiškumo įgūdžius ir galiausiai specializuotus įgūdžius. Klausiami apie JT Vaiko teisių konvenciją, mokytojai mano, kad svarbiausias jos principas yra smurto uždraudimas, o vėliau – teisė į mokslą. Tačiau jie nemano, kad mokiniai apie žino pakankamai. Ir nors konvencijos principų mokykloje paprastai yra laikomasi, ne visada jie laikomi naudingais. Iš tikrųjų mokytojai mano, kad svarbiausi žmogaus teisių ugdymo uždaviniai yra skatinti integraciją ir pirmiausia plėtoti individualų požiūrį. Kalbant apie tarpkultūrinį ugdymą svarbu žinoti teisingas priemones, tačiau pirmiausia jie norėtų susitelkti ties asmeniniais ar praktiniais ugdymo įgūdžiais.

Pasak mokytojų ir mokyklos darbuotojų, smurtas dažniau gali kilti šeimoje ir draugų ratuose, bet ir mokykloje, kur patyčių ir diskriminacijos problemų ignoruoti negalima.

Kalbant apie daugiakultūriškumą ir įvairovę, rezultatai rodo, kad mokytojai ir mokyklos darbuotojai yra visiškai atviri. Dauguma jų bent retkarčiais bendrauja su užsienio kilmės žmonėmis, daugiausia draugų ratuose. Jie taip pat linkę palaikyti gerus santykius su savo užsienio kilmės kaimynais. Mokykloje jie taip pat labai atvirai žiūri į kolegų iš skirtingų šalių veiklą. Europos mokyklos apskritai yra gana daugiakultūrės, tik Lietuvoje užsienio kilmės žmonių procentas yra mažesnis. Labai didelė mokytojų dalis (ne mažiau kaip 90%) turi ar yra turėję užsieniečių mokinių. Šie mokiniai dažniausiai yra iš Afrikos, ES, kitų Europos šalių ir iš Azijos.

Visuotinai sutariama, kad mokykla yra labai svarbi integracijos priemonė, ypač prasidėjus pabėgėlių krizei. Mokytojai sutinka, kad mokant daugiakultūrijoje aplinkoje jiems reikia specifinių įgūdžių. Kadangi per pastaruosius metus tik 17 proc. mokytojų dalyvavo tarpkultūrinuose mokymuose (daugiausia Prancūzijoje ir Graikijoje), poreikis ugdyti tarpkultūrinę kompetencijas yra itin aktualus. Paklausti, ko jie norėtų mokytis, mokytojai pirmiausia renkasi kompetenciją ir požiūrį, o tik paskui įgūdžius ir žinias. Tačiau taip pat reikia atsižvelgti į sąmoningumą, ypač tose šalyse, kuriose užsieniečių yra mažiau. Visų pirma turėtume paskatinti mokytojus labiau domėtis užsienio moksleivių kultūra ir naudoti savo klasėse tarpkultūrinę ir integracinę pedagogiką. Šie metodai veikia, nes mokytojai prisipažįsta persvarstę stereotipus dirbdami su užsienio moksleiviais. Būtent tokiu būdu bus gaunama didžiausia nauda iš kiekvienos „I Have Rights“ projekte dalyvaujančios šalies pasirinktos geriausios praktikos.

Interneto ištekliai

Human Rights and Intercultural issues in Partners' Countries

http://ihaverights.pixel-online.org/CS_RElist.php

Projekto "I have Rights" tinklapyje pateikta tarptautinė ataskaita ir šešios nacionalinės ataskaitos

2.3 Skirtybės moksleivių akimis

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Project Number: 2016-1-FR01-KA201-024133

Dėl klausimų pobūdžio (jie daugiausiai yra uždarojo tipo) neįmanoma tiksliai nustatyti, kaip moksleiviai priima skirtybes. Vis tik ryškėja kelios tendencijos, panašios visose šalyse partnerėse.

Tyrimas rodo, kad dauguma moksleivių patiria skirtybių ir mokykloje, ir už jos ribų. Daugiau nei trys ketvirtadaliai iš jų šiuo metu turi klasės draugų, gimusių už gyvenamosios vietos šalies ribų, ir tik mažiau nei 10 % tokių niekada neturėjo. Dauguma jų teigia, kad bent dalį savo laisvo laiko praleidžia su žmonėmis iš kitų šalių, daugiausia tarp draugų, ir santykiai su jais dažniausiai yra geri. Moksleivių teigimu, mokykloje jie jaučiasi apsupti draugų, gali laisvai išreikšti save ir rengtis kaip nori. Su rasistiniais įrašais interneto socialiniuose tinkluose buvo susidūrę daugelis (išskyrus Graikiją), tačiau nedaugelis aktyviai stebi rasistines ar antirasistines interneto svetaines, todėl nėra linkę diskutuoti šiuo klausimu internete.

Apibendrinus visus atsakymus galima teigti, kad respondentai yra atviri ir pritaria kitoms kultūroms. Daugelis jų tvirtina, kad domisi kitoms šalims, į skirtybes žiūri kaip į galimybę, o ne į grėsmę, neprieštarauja, kad žmonės dėvėtų tradicinius drabužius (suaugusieji tai vertina priešaringai), mano, kad jų mokytojų tautybė yra nesvarbi, sutiktų turėti užsienio kilmės mokytojų. Atsakymai į klausimą, ar pabėgėliams ir migrantams reikalinga didesnė policijos kontrolė, labai įvairuoja, be to, nėra didelio skirtumo tarp atsakymų "pritariu" ir "nepritariu" santykio priklausomai nuo šalies.

Teigiamus rezultatus atsveria kiti, kadangi moksleiviai mano, kad mokykla yra labiausiai tikėtina vieta, kur jie gali patirti smurtą ir patyčias; beveik 40 % jų teigia per mokslo metus buvę rasizmo pasireiškimo liudininkais (dalyvavę šiuose veiksmuose yra mažiau nei 10 %). Tapę prievartos, rasizmo ar priekabiavimo liudininkais, pasikalbėti apie tai labiau linkę su draugais, klasiokais ar šeima nei su mokytojais. Kai kuriose šalyse rasizmas išvis nėra dažnai aptariamasis, o ir tarpkultūriniai projektai yra reti. Moksleiviai pripažįsta lygiateisiškumą, tačiau ne visi žino apie JT vaiko teisių konvenciją (Graikijos ir Portugalijos rodikliai aukščiausi – 70 proc.), pagrindinis informacijos šaltinis yra televizija (išskyrus Graikiją). Tai rodo, kad mokyklose gali būti skiriama daugiau dėmesio skirtybių ir vaikų teisių klausimams.

Interneto ištekliai

Human Rights and Intercultural issues in Partners' Countries

http://ihaverights.pixel-online.org/CS_RElist.php

Projekto "I have Rights" tinklapyje pateikta tarptautinė ataskaita ir šešios nacionalinės ataskaitos.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Project Number: 2016-1-FR01-KA201-024133

2.4 Baigiamosios pastabos

Šešiose šalyse partnerėse surinkti duomenys patvirtina, kad beveik visos mokyklos yra daugiakultūrinės, ir kad didžioji dauguma moksleivių turi kitoje šalyje gimusių klasiokų. Tyrimas atskleidžia tam tikrą dalies moksleivių ir mokytojų atvirumą, kurie palaiko gerus santykius su užsienio kilmės žmonėmis mokykloje ir už mokyklos ribų ir palankiai priima kultūrinius skirtumus.

Mokytojai žino, kad mokant daugiakultūrinėse klasėse reikalingi specifiniai įgūdžiai, tačiau ne visada gauna mokymų, kad jų įgytų. Trūksta ir tarpkultūrinių projektų bei diskusijų apie rasizmą ir diskriminaciją mokykloje. Labiausiai nerimą kelia tai, kad mokytojai ir moksleiviai visose šešiose šalyse sutaria, kad mokykla yra labiausiai tikėtina vieta, kur vaikai gali patirti smurtą ir prievartą. Tai lydi dar ir akivaizdus moksleivių nepasikėjimas mokytojų galimybėmis spręsti šiuos klausimus, nes jie labiau linkę pranešti apie smurto atvejus kitiems moksleiviams ar šeimos nariams.

Šie rezultatai leidžia daryti išvadą, kad mokytojai turi būti geriau pasirengę mokyti daugiakultūrinėse klasėse ir spręsti klausimus, susijusius su vaikų teisėmis ir smurtu mokykloje su savo mokiniais. Kadangi mokytojai tai pripažįsta, galima tikėtis, kad jie stengsis užpildyti šią spragą.

Interneto ištekliai

Human Rights and Intercultural issues in Partners' Countries

http://ihaverights.pixel-online.org/CS_RElist.php

Projekto "I have Rights" tinklapyje pateikta tarptautinė ataskaita ir šešios nacionalinės ataskaitos.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Project Number: 2016-1-FR01-KA201-024133

3 – ES lygiu vykdomų įtraukimo mokykloje projektų apžvalga

Šiame skyriuje aptariami keli Europos, nacionaliniu ir regioniniu lygiu vykdomi projektai integracijos ir tarpkultūrinėje srityse

3.1 Projekto „Eurydice“ vaidmuo

„Eurydice“ yra informacinis švietimo Europoje tinklas. Jį sudaro keturi nacionaliniai padaliniai, kuriuos koordinuoja Europos skyrius Briuselyje.

Projekto misija – padėti geriau suprasti švietimo sistemas ES valstybėse narėse ir jų artimuose kaimynuose. Įvairūs „Eurydice“ leidiniai (tyrimai, apklausos, teminės ataskaitos, rodikliai, statistiniai duomenys...) yra vertinga nacionalinių ir Europos sprendimų priėmėjų informacijos saugykla.

„Eurydice“ nuo 2007 m. yra Europos mokymosi visą gyvenimą programos dalis.

Imigrantų moksleivių integracijos klausimu "Eurydice" atliko du svarbius tyrimus:

Imigrantų vaikų integravimas Europoje – 2004 m.

http://www.indire.it/lucabas/lkmw_file/eurydice/Integrating_immigrant_children_2004_EN.pdf

Šis tyrimas, atliktas 30-yje Europos šalių, atsakė į klausimą, kaip švietimo sistemos bando integruoti mokinius imigrantus.

Aptariant parengtas ir įgyvendintas priemonės, apklausa išryškino keletą pagrindinių faktų:

- Kiekvienas turi pagrindinę teisę į mokslą
- Mokomoji kalba kaip šalies ugdymo sistemos pagrindas
- Gimtoji imigrantų kalba kaip dviejų kultūrų tiltas
- Tarpkultūrinis ugdymas kaip bendras požiūris
- Mokytojų rengimas ir naujų įgūdžių ugdymas

Imigrantų vaikų integravimas į Europos mokyklas – skatinimo priemonės: bendravimas su imigrantų šeimomis ir imigrantų vaikų gimtosios kalbos mokymas – 2009 m.

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/101EN.pdf

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/104EN.pdf

Ši apklausa, atlikta po 2008-ųjų Europos kultūrų dialogo metų, yra iš dalies atnaujinta 2004-ųjų metų apklausa.

Ji orientuota vien tik į bendravimą su šeimomis ir gimtosios kalbos mokymą. Ji išryškino, kad:

- Visur Europoje yra priemonių užtikrinti, kad informacija būtų veiksmingai perduodama tarp mokyklų ir imigrantų šeimų
- Du pagrindiniai mokinių imigrantų gimtosios kalbos mokymo organizavimo būdai: dvišaliai susitarimai ir nacionalinės švietimo sistemos finansuojamos mokymo paslaugos

Interneto ištekliai

Eurydice publications

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/all_publications_en.php

Publikacijų nuo 1986 m. sąrašas

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Project Number: 2016-1-FR01-KA201-024133

3.2 Vykdomų projektų apžvalga ir geriausių praktikų atranka

Vietinio, regioninio ar nacionalinio masto projektai

Iš visų Europos projektų kaip geriausios praktikos pavyzdžius 2016 m. ataskaitoje apie socialinius švietimo ir mokymo aspektus NESET II tinklo ekspertai pateikė tokius tris projektus:

Prancūzijos projektas: *Gimtosios kalbos elementų naudojimas mokant prancūzų kalbos naujai atvykstančius imigrantų vaikus*

Veiklos prancūzų kalba ir gimtąją kalba naujai atvykusiems mokiniams, skirtos ugdyti jų daugiakalbius įgūdžius. Jie grindžiami prancūzų ir kitų kalbų, įskaitant jų gimtąją kalbą, lyginimu bendradarbiaujant su kitais mokiniais. Šis metodas stimuliuoja mąstymą apie kalbas ir suteikia besimokančiajam realų kitų šalių kalbų / kultūrų pažinimą, tuo pačiu gilinant iš savo gimtosios.

Graikijos projektas: *Tarpkultūrinio bendravimo skatinimas per teatro edukaciją*

Teatrinio ugdymo veiklos pradinėse ir vidurinėse mokyklose įtraukta į mokymo programą. Jomis siekiama ugdyti tarpkultūrinį bendravimą ir pagerinti mokyklos klimatą bei migrantų ir vietinių mokinių tarpusavio santykius

Spanish project: *From school to community – a service learning programme*

Service learning is derived from a model of relations between school and the surrounding community. Students thus develop citizenship competences which are committed to the collective project of creating a society that is more equal, more inclusive and more open to diversity. In concrete terms, service learning may be described as an educational process which emphasises academic learning at school linked to a form of community service project. Organised in a secondary school in Barcelona.

Ispanijos projektas: *Iš mokyklos į bendruomenę – paslaugų mokymosi programa*

Paslaugų mokymasis perimamas iš mokyklos ir aplinkinės bendruomenės santykių modelio. Taip mokiniai plėtoja pilietiškumo kompetencijas, įsitraukę į kolektyvinį projektą sukurti lygiateisę, įtraukiančią ir skirtybėms atvirą bendruomenę. Konkrečiai kalbant, paslaugų mokymasis gali būti apibūdinamas kaip ugdymo procesas, kuriame akademinis mokymasis mokykloje susietas su bendruomenės paslaugų projekto forma. Įgyvendinamas Barselonos vidurinėje mokykloje.

Europos tarybos Jaunimo ir sporto direktorato parengtas „Kompasas: Žmogaus teisių ugdymo įtraukiant jaunimą vadovas“ teikia mokytojams informaciją ir mokymo veiklas, skirtas žmogaus teisėms ir Europos vertybėms mokykloje skatinti.

<https://www.coe.int/en/web/compass/home>

Tarptautinio masto projektas

Pavyzdžiui, „Veiksmų prieš rasizmą savaitė“

Ši savaitė vyksta kiekvienais metais kovo mėnesį. Ja siekiama didinti studentų informuotumą apie rasizmą ir visas diskriminacijos formas. Per ją vykdomi renginiai, padedantys moksleiviams išsiugdyti pagarbą visų žmonių orumui, nepriklausomai nuo jų kilmės, padėties ir įsitikinimų.

Interneto ištekliai

Education Policies and Practices to Foster Tolerance, Respect for Diversity and Civic responsibility in Children and Young People in the EU

http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/library/study/2016/neset-education-

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Project Number: 2016-1-FR01-KA201-024133

[tolerance-2016_en.pdf](#)

Analitinė ataskaita – 2016 m.

Compass: Manual for Humans Rights and Education with Young people

<https://www.coe.int/en/web/compass/home>

Europos Tarybos internetinis mokymo vadovas žmogaus teisių klausimais. Sukurtas 2002 m., peržiūrėtas 2012 m.

Trys nacionaliniai projektai:

Using elements of mother tongue when teaching French to newly arrived immigrant children (in French)

http://glottopol.univ-rouen.fr/telecharger/numero_11/gpl11_11auger.pdf

Prancūzijos projektas

Promoting Intercultural Communication with Drama Education (in Greek)

<http://www.diapolis.auth.gr/index.php/2013-10-17-09-01-55>

Graikijos projektas

From school to community – a service learning programme

<http://www.tdx.cat/handle/10803/81944>

Ispanijos projektas

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.